

1. Lajbek, stanje prije radova

2. Lajbek, stanje nakon završenih konzervatorsko-restauratorskih radova

3. Torbica, stanje prije radova

4. Torbica, stanje nakon završenih konzervatorsko-restauratorskih radova

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKI RADovi NA DIJELOVIMA ŽENSKE NARODNE NOŠNJE IZ ETNOGRAFSKE ZBIRKE MUZEJA GRADA KOPRIVNICE

U tekstu je iznijet detaljan opis konzervatorsko-restauratorskog postupka provedenog na dva predmeta iz etnografske zbirke Muzeja grada Koprivnice, lajbecu iz Jagnjedovca i torbice iz Koprivničkog Ivanca. Ovi predmeti su dijelovi ženske narodne nošnje iz spomenutih lokaliteta, a datirani su na početak 20. st. Oba predmeta su istrošeni i zaprljani upotrebom, izloženi djelovanju moljaca i nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima te vidljivog zamora materijala uslijed starosti. Osim toga, jedini su sačuvani primjerci tog dijela narodnih nošnji u Muzeju, pa se prišlo njihovoj zaštiti i obnovi kako bi se sačuvali za budućnost kao dokument jednog vremena i kulture.

UVOD

Etnografska zbirka Muzeja grada Koprivnice oformljena je već 1946. godine nakon utemeljenja Muzeja. Tijekom njegovog pedesetogodišnjeg djelovanja sakupljen je velik broj etnografskih predmeta, a značajno mjesto među njima zauzimaju predmeti tekstilnog rukotvorstva koji su među najstarijim sakupljenim i sačuvanim predmetima. Najzastupljenija je tekstilna građa sakupljena u Koprivničkom Ivancu i okolnim selima, dok su dijelovi narodnih nošnji iz ostalih lokaliteta koprivničkog područja zastupljeni u manjem broju primjeraka.¹ Tekstilna građa je i jedna od najugroženijih i najoštećenijih, poput *lajbeka* i torbice koji su predmet ovog izvješća.

Lajbek, koji je datiran na početak 20. st., jedini je sačuvani primjerak svečane ženske narodne nošnje iz Jagnjedovca, sela smještenog nekoliko kilometara jugoistočno od Koprivnice². Torbica, koja je datirana u početak 20. st., dio je djevojačke opreme iz Koprivničkog Ivanca, sela sjeverozapadno od Koprivnice. Jedini je primjerak takve vrste torbice u etnografskoj zbirci³.

Oba predmeta su istrošeni i zaprljani upotrebom, izloženi djelovanju moljaca i nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima te vidljivog zamora materijala uslijed starosti. Djelovanjem svih gore navedenih nepovoljnih utjecaja došlo je do visokog stupnja ugroženosti. U svrhu očuvanja tog dragocjenog primjerka narodne nošnje pristupilo se konzervatorsko-restauratorskom zahvatu. Radovi na navedenim dijelovima narodne nošnje izvodili su se u radionici za tekstil Restauratorskog centra u Ludbregu tijekom 2004 godine.⁴

1. LAJBK iz Jagnjedovca (inv.br. 3773)

1.1. Opis predmeta. *Lajbek* je narodna rukotvorina izrađena početkom 20. st. od ruku nepoznate žene. Malih je dimenzija - visina do ramena je 27 cm, visina na leđima je 12,5 cm, a obim prsiju je 71 cm. Izrađen je primjenom raznih vrsta materijala i njihovih kombinacija boja: crne baršunaste vunene tkanine, bijelog pamučnog platna i crvene vunene tkanine. Bogato je ukrašen raznobojnim, svilenim ili lanenim pozamenterijskim vrpčama oko vratnog izreza, orukavlja, po donjem rubu i uz donji rub. Oko vratnog izreza je umetnuta nazubljena crna vunena traka. Na leđnom dijelu orukavlja je ušivena crvena valovita vunena traka uz rub ukrašena pozamenterijskom trakom u obliku *šajtaša* žute boje⁵. Na donjem rubu lajbeka ušivena je također valovita crvena ukrasna traka ukrašena uz rub žutom pozamenterijskom trakom u o bliku *šajtaša* kao i na orukavlju.⁶

Uz donji rub lajbeka prišivene su dvije ukrasne trake, gornja nešto uža, a donja šira. Obje su sastavljene od nekoliko slojeva raznovrsnih kupovnih pozamenterijskih vrpci. Gornja uža traka **A** sastoji se od četiri sloja: najdonji sloj je kupovna, bijela svilena vrpca, na nju je nalijegala crvena valovita vunena traka koja je po gornjem rubu ukrašena pozamenterijskom trakom u obliku *šajtaša* zelene i/ili žute boje, a ljubičasta svilena vrpca s bijelim uzdužnim prugama je presavijena na pola i obrubljuje donji rub crvene valovite vunene trake.

Donja šira traka **B** se sastoji od osam slojeva. Osnovu čini valovito izrezana traka od crne vunene tkanine širine 3 cm (5. sloj). Ova traka je po gornjem valovitom rubu bila oivičena naizmjenice zelenom i crvenom svilenom vrpcom (4. i 6. sloj). Na poleđinu crne osnovne trake aplicirane su naizmjenice žute i crvene svilene ukrasne vrpce složene u nabore poput cvjetnih latica. Iznimno, na leđnom dijelu su umetnute 3 vrpce od ljubičaste i plave svile (7. i 8. sloj). Po cijeloj dužini osnovne crne trake, s vanjske strane, učvršćena je svilena vrpca sa zelenim i crvenim cvjetnim ornamentom na bijeloj podlozi, složena u nabore (3. sloj).

Preko bijele svilene vrpce, centralno pozicionirana i napola presavijena je ljubičasta vrpca s crnim uzdužnim prugama (2. sloj). Preko svega su aplicirani cvjetići crvene, plave, žute i rozne boje izvedeni od svilene vrpce, a nanizani su u razmacima od 3 cm (1. sloj). Dijelovi su spajani u cjelinu pamučnim koncem raznih boja (smeđi, žuti, crveni).

1.2. Opis zatečenog stanja. a) Crna vunena tkanina istkana je tehnikom platna, ali je dodatno obrađena čupavljenjem tako da sloj sitnih dlačica prekriva strukturu tkanja. Tkanina je istrošena i izlizana posebno s lica, dok je s naličja bolje očuvana, a na ušivenim rubovima se uočava njena prava čupavljena struktura. Na predjelima oko rupica za zakopčavanje i dugmadi vidljive su poderotine. Tkanina je prljava i prašnjava. Nazubljena ukrasna traka koja ukrašava vratni izrez od iste je tkanine pa je također jače oštećena te je izgubila formu. Nosivi dio trake **B** izrezan valovito po gornjem rubu od iste je tkanine. Na njoj su vidljiva oštećenja uslijed djelovanja štetočina (rupice od moljaca i sl.).

b) Podstava je izrađena od vrlo gusto tkane pamučne tkanine tehnikom tkanja platna koja je izvorno bila vjerojatno bijela, ali je od upotrebe i stajanja požutjela i ima mnogo mrlja. Poderotine su vidljive oko rupica i dugmadi.

c) Crvena vunena tkanina izatkana je tehnikom platna s vidljivom strukturom tkanja. Malo je čupavljena. Od te tkanine su izrezane tanke vrpce koje su s jedne strane ravno odrezane, a s druge valovito. One ukrašavaju orukavlje i donji rub lajbeka, a umetnute su između sloja podstave i osnovne tkanine. Ova tkanina čini i osnovu uže ukrasne trake oko pojasa.

Tkanina je na svim ukrasnim trakama bila prilično oštećena djelovanjem nametnika (pojedeni), a

ujedno prljava i prašna. Crvena boja tkanine je postojana i nije ostavljala trag pri vlaženju.

d) Razne pozamenterijske vrpce i ukrasne trake koje su se koristile pri izradi ovog odjevnog predmeta jako su oštećene. Boje su im izbljედjele posebno na izloženijim i istrošenijim dijelovima. Na mjestima gdje su se preklapale ili nalijegale jedna na drugu poprimile su međusobno boje pa su ostale mrlje. Oštećene su i uslijed djelovanja insekata. Istrošene su i pokidane, mjestimično i nedostaju. Prljave su i prašnjave.⁷

1.3. Analiza tekstilnih niti. Tijekom demontaže sastavnih dijelova lajbeka uzeto je 11 uzoraka za analizu materijala. Uzorci su poslani u Prirodoslovni laboratorij Hrvatskog restauratorskog zavoda u Zagrebu na daljnju obradu. U laboratoriju je izvršena analiza tekstilnih niti mikroskopiranjem te je na temelju analize mikrostrukture uzoraka vlakna identificiran njihov sastav. Svi analizirani uzorci su i snimljeni mikrokamerom.

Za prvu skupinu analiziranih uzoraka tekstilnih niti koji se odnose na tkanine i vrpce koje su korištene za izradu lajbeka ustanovljeno je sljedeće: da je crna tkanina od koje je lajbek sašiven po sastavu vuna; da je crvena tkanina za ukrasne trake A, C, D i E po sastavu vuna; da je tkanina podstave po sastavu pamuk; da su ukrasne vrpce po sastavu svila ili lan.

Za drugu skupinu analiziranih uzoraka koji se odnose na konce kojima je lajbek sašiven ustanovljeno je da su po sastavu lanenog porijekla. U treću skupinu analiziranih uzoraka uvrstili smo nedefinirani uzorak pronađen u naboru vunene tkanine za koju je analiza mikroskopiranjem potvrdila da se radi od čahuri moljca.

1.4. Detaljan opis provedenih konzervatorsko-restauratorskih radova. Dijelove lajbeka smo fotografirali, zabilježivši njegovo stanje prije početka radova sa svim vidljivim oštećenjima. Potom je lajbek izmjeren na svim ključnim pozicijama kroja. Zatim su rašiveni svi spojni šavovi i lajbek je rastavljen na dva glavna sastavna dijela: podstava je odvojena od osnovne crne vunene tkanine, odvojene su sve ukrasne trake učvršćene po rubovima orukavlja i donjem rubu, a odvojene su i dvije šire ukrasne trake (A, B) koje su bile aplicirane oko pojasa. Prilikom odvajanja pojedinih dijelova trebalo je pažljivo bilježiti kojim redoslijedom su bili spojeni odnosno učvršćeni, na koji način su bili položeni (glatko, sitno nabrano, u širim naborima), kojim bodom šivanja i kojom debljinom i bojom konca su bili učvršćeni. Svi dijelovi su u totalu ponovno fotografirani jer su se naknadno pokazala još neka oštećenja (posebno na savijenim rubovima tkanina). Konačno, uzeti su uzorci tkanina za analizu materijala te predani u Prirodoslovni laboratorij HRZ-a.

1.4.1. Crna vunena tkanina. Površinska prljavština uklonjena je usisavanjem, a potom je uslijedilo mokro čišćenje otopinom alkoholnog octa u destiliranoj vodi. Sušenje je provedeno prirodnim putem, a pri tome su se kontrolirale dimenzije. Zatim je pripremljena krepelin svila u odgovarajućem tonu tkanine i na nju je nanešeno reverzibilno ljepilo i tako pripremljenom svilom su sanirana (zatvorena) sva oštećenja tkanine. Radi što boljeg prijanjanja oštećene izvorne tkanine za pojačanje tretirani dijelovi su još dodatno učvršćeni svilenim filamentom konzervatorskim bodom.

1.4.2. Podstava. Oštećeni dijelovi (poderani) su umetnuti u sendvič između dva sloja tila. Uslijedilo je mokro čišćenje u laganoj otopini neutralnog deterdženta u destiliranoj vodi. Budući da je podstava bila jako prljava i s mnogo mrlja, postupak mokrog čišćenja je ponovljen. Sušenje je obavljeno prirodnim putem. Pripremljena je krepelin svila u odgovarajućem tonu podstave, na nju je naneseno reverzibilno ljepilo i tako pripremljenom svilom su sanirana (zatvorena) sva oštećenja tkanine. Radi što boljeg prijanjanja oštećene izvorne tkanine za pojačanje podlijepljeni dijelovi bili su još dodatno

učvršćeni konzervatorskim bodom svilenim filamentom.

1.4.3. Ukrasne trake od crne vunene tkanine. Nazubljene trake od crne vunene tkanine su nakon demontaže numerirane prema redoslijedu. Budući su zupci bili jako oštećeni trake su učvršćene na deblju svilenu podlogu obojenu u odgovarajućem tonu i tretiranu reverzibilnim ljepilom. Nedostajući dijelovi zubaca su rekonstruirani od nove vunene tkanine iste kvalitete, strukture tkanja i boje i učvršćeni svilenim filamentom za svilu.

1.4.4. Ukrasne trake od crvene vunene tkanine. Na toj tkanini je trebalo napraviti test na postojanost boja koji je potvrdio pretpostavke o slabijoj postojanosti jer je tkanina blago ispuštala crvenu boju pri vlaženju. Stoga je isprva temeljito suho očišćena, a mokro čišćenje je izvedeno s maksimalnom kontrolom vlaženja i neposrednim sušenjem. Nakon toga je pripremljena krepelin svila u odgovarajućem tonu na koju je nanoseno reverzibilno ljepilo kojim se tkanina traka podložila. Zatim su sva mjesta s oštećenjima u tkanju nadopunjena nitima vunene pređe u odgovarajućim tonu i naknadno učvršćenim svilenim filamentom za podložnu tkaninu. U tijeku cijelog postupka rađena je foto dokumentacija kojom se dokumentira stanje traka prije radova, u tijeku radova i nakon sanacije oštećenja.

1.4.5. Pozamenterijske trake u boji (ukrasna traka A, B). Na svim ukrasnim trakama - vrpčama - apliciranim na crnu ili crvene trake, a izrađene su od svilenih ili sintetičnih niti u raznim bojama: lila s bijelim uzdužnim prugama, ljubičasta sa crnim uzdužnim prugama, plava, žuta, crvena, zelena, ljubičasta, bijela i bijela s crvenim i zelenim uzorkom napravljen je test na postojanost boja vlaženjem otopinom neutralnog deterdženta u hladnoj ili toploj vodi.⁸ Nakon ispipavanja postojanosti boje prišlo se demontaži svih vrpce tijekom koje su bilježene točne dimenzije i način učvršćivanja za osnovu i odmah su pripremljene za čišćenje. Budući većina navedenih vrpce ima slabu postojanost boje, a uz to su jako oštećene, prišlo se njihovom vrlo pažljivom djelomičnom mokrom čišćenju koje je izvedeno uz maksimalnu kontrolu vlaženja i neposrednim sušenjem. Potom su trake položene na ranije pripremljenu krepelin svilu u odgovarajućem tonu te pomoću reverzibilnog ljepila učvršćene na nju. Pojedine vrpce koje će se kod montaže morati dodatno slagati u nabore su dodatno učvršćene za podložnu svilu konzervatorskim bodom.

1.4.6. Montaža. Saniranjem oštećenja svi sastavni dijelovi lajbeka bili su pripremljeni za ponovno sastavljanje - montažu, a taj postupak je morao ići obrnutim redom od rastavljanja. Stoga su prvo morale biti sastavljene ukrasne trake A i B koje ukrašavaju pojas lajbeka. Nakon što su one prišivene na tkaninu, učvrstile su se i trake koje teku uz završni rub orukavlja, leđnog i prsnog otvora te donjeg ruba. Nakon toga je učvršćena podstava čime su ujedno dodatno učvršćene i sve rubne trake. Na kraju je trebalo ponovno izraditi 3 rupice za dugmad, a učvršćena su i dva dugmeta, dok je treće najdonje izostavljeno (kao i u zatečenom, izvornom stanju).

2. TORBICA iz Koprivničkog Ivanca (inv.br. 891)

2.1. Opis predmeta. *Torbica* je narodna rukotvorina izrađena početkom 20. st. od ruku nepoznate žene ili djevojke. Izrađena je u kombinaciji više vrsta materijala i njihovih boja: crvene vunene tkanine, crne pamučne tkanine, raznobojne vunene pređe, raznobojnog pamučnog konca. Prilikom izrade primijenjene su tehnike ručnog šivanja, vezenja i kačkanja. Dimenzije su joj 20,5 X 27,5 cm kad je preklopljena, a 32 X 18 cm kad je rasklopljena.

Ima oblik položenog pravokutnika koji se okomito presavija na pola, a svaka polovica ima kratku

ručku pletenu u jednom komadu od trobojne (bijela, ružičasta, narančasta) vunene pređe. Vanjska strana torbice je sašivena od dva pravokutna komada crvene tkanine koji su međusobno spojeni uskom trakom druge vrste tkanine prljavo rozne boje. Na crvenoj tkanini nalazi se vez izveden raznobojnom vunenom pređom tehnikama ovijanica i lančanca. Uzorci veza su cvjetni i grančice. Duž umetka od prljavo rozne tkanine izveden je ukras u obliku malih omčica od raznobojne (zelena, žuta, ružičasta, bijela) vunene pređe. Gornji rub torbice je također ukrašen tehnikom kačkanja ružičaste boje vunene pređe. Unutrašnja strana torbice (postava) je sastavljena od 3 komada crne glatke tkanine (glota). Sama podstava kao i podstava i crvena tkanina međusobno sašiveni su strojno bijelim pamučnim koncem.

2.2. Opis zatečenog stanja. a) vanjska strana torbica od crvene vunene tkanine.

Vanjska strana torbice je manje oštećena. Na crvenoj tkanini vidljivo je nekoliko manjih i većih rupica nastalih vjerojatno djelovanjem insekata i nametnika. Vidljive su i mrlje nastale od ispuštanja boje s vunene pređe uslijed djelovanja vlage u zraku ili nepravilnog rukovanja, održavanja. Jače je oštećena tkanina prljavo roznog umetka koja na više mjesta ima veće poderotine i rupe, posebno uz donji i gornji rub torbice. Rubni dijelovi torbice su izlizani i istrošeni.

b) podstava od crnog glota. Podstava je manje oštećena. Vidljivo je tek nekoliko mrlja nepoznatog podrijetla te manja oštećenja tkanine (pokidane niti tkanja).

c) vez vunenom pređom. Vez je mjestimično oštećen jer se vunica pokidala pa nedostaju dijelovi latica i grančica. Mjestimično je oštećen i kačkani ukras uz gornji rub torbice kao i ručka (vuna se pokidala). Omčice duž roznog umetka su izgubile formu - spljoštile su se. Boje vunene pređe su djelomično izbljedjele, a djelomično su penetrirale na osnovno platno.

2.3. Analiza tekstilnih niti. Tijekom demontaže sastavnih dijelova torbice uzeta su 3 uzoraka za analizu materijala te su poslani u Prirodoslovni laboratorij Hrvatskog restauratorskog zavoda u Zagrebu na daljnju obradu. U laboratoriju je izvršena analiza tekstilnih niti mikroskopiranjem te je na temelju analize mikrostrukture uzoraka vlakna identificiran njihov sastav. Svi analizirani uzorci su snimljeni mikrokamerom.

Nakon provedene analize tekstilnih niti ustanovljeno je sljedeće: a) tekstilne niti crvene tkanine su u osnovi vunena vlakna, a potka je pamučna; b) tekstilne niti prljavorozne tkanine su u osnovi i potki vunena vlakna; c) tekstilne niti crne tkanine su u osnovi i potki pamučna vlakna.

2.4. Detaljan opis provedenih konzervatorsko-restauratorskih radova. Po dolasku u radionicu na torbici je izvršena dezinfekcija. Prije početka radova fotografirana je u totalima te karakterističnim detaljima sa svim vidljivim oštećenjima. Uzeti su uzorci za analizu materijala. Nakon toga je uslijedilo suho čišćenje. Potom je odvojena podstava od prednje tkanine. Izrađena je grafička dokumentacija.

a) vanjska strana torbice od crvene vunene tkanine. Budući da je analiza o postojanosti boja ukazala na oprez kod mokrog čišćenja tkanina, torbica je lagano isprana te osušena na ravnoj podlozi. Oštećenja crvene tkanine sanirana su umetanjem nove tkanine slične strukture tkanja i boje te učvršćivanjem restauratorskim bodom pomoću svilenog filameta u odgovarajućoj boji. Kako je umetak od rozne tkanine bio jače oštećen saniran je na način da je u cijelosti podložen novom tkaninom slične strukture tkanja i boje (svila obojana u odgovarajućem tonu) te učvršćen restauratorskim bodom na svim oštećenim mjestima.

b) podstava od crne pamučne tkanine. Nakon izvršene analize o postojanosti boja izvršeno je mokro čišćenje, izravnavanje i sušenje. Oštećeni dijelovi podstave sanirani su kombiniranom tehnikom

podljepljivanja i konzervatorskog boda.

c) vez vunenom predom. Ručkice od trobojne vunene pređe su sanirane učvršćivanjem oštećenih dijelova svilenim filamentom u odgovarajućem tonu. Ukras uz rub torbice je saniran na isti način. Vez na prednjem dijelu torbice je saniran učvršćivanjem svilenim filamentom. Dijelovi veza koji nedostaju nisu rekonstruirani jer je unatoč tome motiv veza čitljiv, a cjelina nije narušena. Ukras na roznom umetku u obliku omčica je izravnat.

Nakon saniranja oštećenja podstava i vanjska strana torbice su ponovno sastavljene u jednu cjelinu. Sastavljanje je izvedeno ručno, a ručno je izveden i ukrasni šav bijelim pamučnim koncem na gornjem rubu podstave.

3. Izrada umetka i spremnika za deponiranje i transport

Za daljnje očuvanje obnovljenog muzejskog predmeta, u ovom slučaju *lajbeka i torbice*, nije bitan samo proces konzervacije i restauracije. Vrlo veliku ulogu igra preventivna zaštita stoga se i ovom bitnom segmentu očuvanja vodilo računa.

Preventivno zaštititi muzejski predmet prije svega znači osigurati mu dobre mikroklimatske uvjete i pohraniti ga na daljnje čuvanje na pravilan način. Time se loši utjecaji koji uzrokuju daljnje propadanje materijala od kojeg je predmet građen svode na najmanju moguću mjeru. Vođeni tim principima zaštite, prije vraćanja predmeta u muzejsku zbirku, pozabavili smo se ambalažom u kojoj će predmet biti pohranjen na pravilan način.

U tu svrhu smo za lajbek izradili umetak koji će omogućavati da predmet i dalje poprima izvornu formu te da se ne rade neprirodni nabori na kojima tkanina često puca. Zatim smo izradili spremnike (kutije) od čvrstog beskiselinskog kartona. Lajbek s umetkom te torbicu smo umotali u tkaninu od prirodnog nebojanog lana i umetnuli u spremnike izrađene po mjeri svakog predmeta uz dodatak kanfara. Na taj način smo spriječili negativno djelovanje nepovoljne vlage u zraku te insekata i nametnika koji napadaju i uništavaju tkaninu.

Bilješke:

1. Muzej grada Koprivnice 1951.-2001. Vodič kroz muzej, str.37-39.
2. Lajbek je inventiran pod inv.br. 3773.
3. Torbica je otkupljena za Muzej 20.2.1953. godine od Salaj Đure iz Koprivničkog Ivanca za 100 dinara. Inventirana je pod inventarnim brojem 891.
4. Radove su izvodile djelatnice tekstilnog odsjeka RC Ludbreg Maja Vrtulek i Ada Vrtulek Gerić, suradnice restauratora višeg tehničara te Venija Bobnjarić-Vučković, konzervator savjetnik. Svi radovi su vođeni pod nadzorom voditeljice Odjela za tekstil Hrvatskog restauratorskog zavod iz Zagreba Bernarde Rundek Franić, konzervatora-restauratora savjetnika.
5. U dokumentaciji radova RCL-a označene kao trake D i E.
6. U dokumentaciji radova RCL-a označena kao traka C.
7. a) Bijela svilena vrpca je širine 1,3 cm i ukupne dužine 72 cm. bila je pozicionirana ispod crvene vunene ukrasne trake na pojasu lajbeka.
b) Ljubičasta svilena vrpca s bijelim uzdužnim prugama je širine 1,1 cm, a ukupne dužine 61,5 cm. Bila je presavinuta na pola i obrublivala je donji rub crvene tkanine na traci A.
c) Žuta i zelena pamučna pletena traka širine je 2 mm. Učvršćene su uz valovite rubove ukrasnih traka od crvene vunene tkanine.
d) Jednobojna žuta vrpca je širine 1,5 - 1,6 cm. Koristila se presavijena po pola za izradu cvjetića.
e) Jednobojna crvena vrpca je širine od 1,5 - 2 cm. Koristila se presavijena po pola za izradu cvjetića. Koristila se i kao obrubna vrpca.
f) Jednobojna zelena vrpca je širine od 1,5 do 2 cm. Koristila se za izradu cvjetića presavijena na pola te kao obrubna vrpca.
g) Jednobojna plava vrpca je širine od 1,1 do 1,4 cm. Koristila se presavinuta po pola za izradu cvjetića; za izradu latica s naborima u 8. sloju.
h) Jednobojna ljubičasta vrpca je širine 1,5 cm. Koristila se u manjoj količini za izradu latica u 8. sloju.

- i) Lila vrpca s uzdužnim crnim prugama je širine 1,3 cm.
 - j) Lila vrpca s uzdužnim crnim i bijelim prugama je širine 1,2 cm. Koristila se za izradu cvjetića.
 - k) Bijela vrpca s utkanim bijelim ,crvenim i zelenim uzorkom je širine 2,2 cm. Koristila se kao ukrasna traka složena u sitnim naborima.
8. Test je pokazao sljedeće rezultate:
- a) lila s bijelim uzdužnim prugama u hladnoj vodi nije ispuštala boju, a u toploj vodi je ispuštala vrlo slabo,
 - b) ljubičasta vrpca na crne uzdužne pruge u hladnoj vodi je ispuštala boju,
 - c) plava vrpca nije ispuštala boju,
 - d) žuta vrpca nije ispuštala boju,
 - e) crvena vrpca je kod pranja u hladnoj vodi slabije ispuštala boju, a pri vlaženju toplom vodom jače je ispuštala boju,
 - f) zelena vrpca je također kod pranja u hladnoj vodi slabije ispuštala boju, a pri vlaženju toplom vodom je ispuštala jače boju,
 - g) ljubičasta vrpca je ispuštala boju,
 - h) bijela vrpca s uzorkom je testirana i pokazalo se da boju ispuštaju zeleni cvijetovi.

Literatura i izvori:

1. Peršić-Kovač, Vesna. Tradicijska ženska odjeća u Koprivničkom Ivancu prve polovice 20.st. U: Podravski zbornik 23-1997. Koprivnica, 1997.,195-200.
2. Kotur Jakupić, Renata. Vez Koprivničkog Ivanca. U: Podravski zbornik 26/27-2000./2001.,Koprivnica, 2001., 261-268.
3. Muzej grada Koprivnice 1951.-2001.Vodič kroz zbirke. Koprivnica, 2001.
4. Dokumentacija konzervatorsko-restauratorskih radova Hrvatskog restauratorskog zavoda - Restauratorskog centra u Ludbregu za zaštitne radove na pokretnim spomenicima kulture za 2004. i 2005. godinu.

SUMMARY

Venija Bobnjarić-Vučković
Croatian Institute of Restoration Zagreb
Restoration Centre Ludbreg

ART-CONSERVATION AND RESTORATION WORKS ON THE PARTS OF THE FEMALE FOLK COSTUME FROM THE ETHNOGRAPHIC COLLECTION IN THE MUSEUM OF THE TOWN OF KOPRIVNICA

The art-conservation and restoration procedure applied on the two items from the Ethnographic Collection of the Museum in Koprivnica has been described in details here: one of them is a short sleeveless jacket from Jagnjedovec, the other is a bag from Koprivnički Ivanec.

These items are parts of the female folk costume from the mentioned localities, dating from the early 20th century. Both items had been worn-out and made dirty by use, exposed to moths and adverse microclimatic conditions, as well as to visible wear and tear of the fabric due to its age. Since these are the only samples of the mentioned parts of the folk costume that have been preserved in the Museum, their restoration was initiated to protect them. The procedure of conservation and restoration was rather complicated because the items had been made from several kinds of fabrics combined into a whole (wool, silk, cotton, flax) composed in various colours, and each kind of fabric was approached in a different way. This was made possible by dismantling the items either entirely or partially into their consisting parts, to be put together again after the completed procedure.

Upon the successfully done conservation and restoration work, for the purpose of prevention and protection, special containers have been made in the Museum, in order to provide all conditions of storage and exhibiting restored items according to the principles of heritage and antiquities protection .